

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1900. Andra Kammaren. N:o 29.

Tisdagen den 27 mars.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 20 innevarande månad.

§ 2.

Upplästes följande till kammaren inkomna sjukbetyg:

Att herr auditören *Hugo Segerdahl* till följd af lungkatarr tills vidare är förhindrad att deltaga i riksdagsarbetet, intygar
Stockholm den 26 mars 1900

Sture Carlsson,
Distriktsläkare.

§ 3.

Herr statsrådet m. m. grefve *H. Wachtmeister* aflemnade Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående upplåtelse till Eskilstuna stad af mark från Eskilstuna kungsladugård i Södermanlands län.

Den kongl. propositionen bordlades.

§ 4.

Föredrogs herr *K. S. Husbergs* m. fl. motion, n:o 166, om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående anstånd med åtgärder för återbesättande af det lediga biskopsembetet i Kalmar stift.

Dervid anförde

Herr Hazén: Herr talman, mina herrar! Då denna motion nu skall hänvisas till utskott för dess behandling, ber jag att få

Andra Kammarans Prot. 1900. N:o 29.

begagna mig af min grundlagsenliga rätt att här frambära några erinringar, hvilka jag anhåller måtte få åtfölja motionen till utskottet.

Att Hernösands stift är för stort är en sanning, som väl näppeligen någon sakkunnig vågar bestrida. Det upptager ju mer än hälften af vårt fosterland. För en hvar, som nitälskar för kyrklig själavård och kristlig kultur, kan det naturligtvis icke vara annat än en stor glädje, att man der uppifrån gång efter annan förnimmer så energiska ansträngningar att få frågan löst på ett sätt, som bör kunna anses motsvara den kraftiga materiella utvecklingen. Men jag håller ändock före, att frågan bör lösas på *normalt* sätt. Bäst och i alla hänseenden mest tillfredsställande å alla sidor vore väl, att frågan finge lösas efter sin egen innebörd att detta finge vara detta och att alltså man kunde komma derhän att få en stiftsstyrelse i Hernösand och en i Luleå. Men befinnes det omöjligt att lösa frågan på denna väg, torde det kanske böra tagas i öfvervägande, om icke stiftsregleringen deruppe skulle kunna sättas i samband med en på en grundlig utredning fotad omreglering af stiftet i hela vårt land.

Det är icke blott *der uppe* som svårigheter förefinnas, utan äfven i andra delar af landet. Jag ber att få erinra om *erkestiftet*, hvilket enligt en statistisk redogörelse för 1898 hade en folkmängd af 489,755 personer och en areal af 325 qv.-mil, måtten tagna i rundt tal. Härtill kommer också *hufvudstaden*, hvarifrån starka önskingar hafva uttalats, att något måtte åtgöras för en tillbörlig stiftsreglering. Således kan äfven inom de stiftet behöfvas någon stiftsreglering och måhända delvis lika väl som uppe i Norrland.

Jag erinrar vidare om *Lunds* stift, hvars areal visserligen icke är stor, men som har en folkmängd af 751,331 personer. I denna kulturbygd, der utvecklingen går så fort, torde det kanske icke så långt härefter komma derhän, att äfven der behöfves en stiftsreglering, och det kunde måhända vara en naturlig anknypningspunkt att tänka på Kalmar och Blekinge.

En utredning öfver hela riket skulle sålunda kanske visa, att äfven andra regleringar skulle vara både nödvändiga och gagneliga.

Nu säger man: »nöden i Hernösands stift är så synnerligen stor». Jag vill icke bestrida det. Men med god vilja torde det icke vara omöjligt att under exceptionella förhållanden der uppe också vidtaga exceptionella åtgärder, antingen genom att förstärka stiftsstyrelsen i Hernösand eller utveckla bestämmelserna för ecklesiastikverket i Lappmarken genom att i vidsträcktare mån begagna sig af kyrkovisitorer eller också låta en stiftsstyrelse komma till stånd i Luleå, hvilken kunde till Hernösands stift få samma ställning, som stiftsstyrelsen i Stockholm har till erkestiftet. Det synes mig alltså, som om många möjligheter skulle kunna finnas.

Nog vet jag, att Riksdagen har magt att *framtvinga* en lösning af frågan angående Hernösand på det sätt, att den sker endast i *sammanhang* med en sammanslagning af Kalmar och Vexjö stift.

Men en sådan lösning är *abnorm*. Man går då åstad och vill undanrödja *en olägenhet* i *Norrland* på *det* sätt, att man skapar *två* olägenheter i *Småland*. — Det blir *en olägenhet för Kalmar stift*, hvilket naturligtvis med blandade känslor går snart nog — år 1902 — att fira minnet af sin trehundraåriga stiftstillvaro i den bittra känslan af att det har såsom sjelfständigt stift afslutat sin, så att säga, sjelfständiga historia. Det innebär en förlust närmast ur kulturell och ideell synpunkt, men äfven i materiellt hänseende; och denna förlust kommer att drabba presterskapet inom Kalmar stift. Jag torde i viss mån vara vittnesgill i det hänseendet. Jag tillhör Vexjö stift och den del deraf, som ligger långt aflägsen från stiftsstadens vid gränsen af Halland; och jag vet, hvilka svårigheter vi hafva. Antingen tvingas vi till isolering eller, om vi vilja bekämpa denna, åläggas oss dryga kostnader, som äro känbara i våra små förhållanden. Detsamma skulle vederfaras hela Kalmar stift, särskildt den del, som utgöres af Öland. Det blir verkligen en särskild kostnad, som kommer att vederfaras presterskapet i Kalmar stift, om det skall få sitt stiftscentrum i Vexjö, en kostnad i penningar, om de skola företaga resor, men äfven en kostnad i tid, och tid är ju också pengar.

Men en dylik åtgärd skulle äfven för *Vexjö stift* medföra *en olägenhet*. För närvarande är detta stift i förhållande till andra stift så att säga normalt stort. Det har en areal af 187 kvadratmil, dess ytvidd är större än Visby, Kalmar, Göteborgs, Lunds, Strengnäs, Skara och jemförligt med Linköpings stifts, men genom en sammanslagning med Kalmar stift skulle det komma att utgöra 244 kvadratmil och räkna 453,473 personer. Det skulle således blifva ett af rikets största stift, och enligt min tanke blifve det *för* stort.

Man torde nu kunna invända: hvad gör det, att det blir så stort? Ja, mina herrar, gör det något, att ett stift i *Norrland* blir för stort, så gör det väl äfven något, om ett stift i *Småland* blir för stort. Flera svårigheter komma deraf att uppstå. Dels kommer administrationen att gå mera trögt och dels blifver stiftschefen alltför mycket expeditiöschef, ehuru det just är en stiftschef som behöfves. I stora församlingar, der presterna blifva ett slags expeditiösprester, få församlingarna lida deraf i de för dem mest känbara afseenden. Något likartadt torde vara att befara äfven på ifrågavarande område. Alltnog, vi vilja i *Vexjö stift* hafva icke endast en expeditiöschef, utan en stiftschef. — Äfven afsevärda ekonomiska uppoffringar kunna af stiftssammanslagningen blifva en följd för *Vexjö stift*, särskildt för de prester, som bo i aflägsna bygder, om det skulle behöfvas ett tjenstebiträde och detta måste tagas t. ex. från Öland. Dryga resekostnader skulle tillkomma, hvilket skulle blifva ganska betungande för dem, som redan nu med små löner hafva svårt att tillbörligen aflöna biträden. Finge vi nu denna ytterligare börda oss pålagd, blifve det ännu svårare.

Man torde nu kunna säga, att presterna i *Vexjö stift* få dock

en förmån, ty pastoraten i Kalmar stift äro bättre, och dessa skola nu äfven fördelas bland presterna i Vexiö stift. Detta är nog sant, men såvidt jag kunnat inhemta af mina embetsbröder inom Vexiö stift, så finnes det näppeligen någon, som velat med allvar taga i beräkning en sådan möjlighet, ty vi hafva ansett — och detta vill jag offentligen uttala — *rättskänslan* vara så stor, att vi icke velat fästa oss vid denna skimrande utsigt till vinning. För öfrigt torde väl, om den nya lönereglingslagen går igenom, stiftsbandet utvecklas derhän, att icke synnerligen stora hinder komma att läggas i vägen för att söka till hvilket stift som helst.

Det väckta förslaget synes innebära en vinning för *staten*, men jag håller före, att de, som få svida mest för denna vinning, det blir en icke ringa del af *presterskapet* — i främsta rummet uti Kalmar stift, men derjemte äfven i Vexiö stift. Teoretiskt, kan man säga, att så blir icke förhållandet, men enligt praktiska mäns mening blir det så, särskildt såvidt man påsyftar, att det skall blifva en god, kraftig rörelse bland presterna och behovet tillgodoses, att de må kunna komma tillsammans för att utbyta tankar.

Man må se saken huru som helst, jag för min del kan dock icke värja mig för den tanken, att det för *presterskapet* i Vexiö och ännu mera i Kalmar stift blir ett »*dyrtidsafdrag*».

Jag har ansett mig pligtig att frambära dessa erinringar. Tilllika vill jag på det varmaste vädja till denna kammare, att man icke alltför mycket vid bedömandet af denna fråga måtte söka afhjelpa *en* olägenhet uppe i *Norrland*, der det finnes ett för stort stift, derigenom att man i dess ställe skapar *två* olägenheter i den gamla kulturbygden Småland. Huruvida denna fråga kommer att få inom utskottet, och hvilket beslut Riksdagen kommer att fatta rörande anstånd med åtgärder för återbesättande af det lediga biskopsembetet i Kalmar stift, vet ju ingen, men jag vill önska, att beslutet icke måtte ensidigt varda fattadt *endast* med afseende på *Hernösands* stift, utan snarare att man äfven måtte tänka på, huruvida det icke erfordras en genomgående omreglering af *stiften i hela riket*, under det man för öfrigt så snart som möjligt griper till exceptionella åtgärder för att under nuvarande starka utvecklingsskede i *Norrland* nöjaktigt derstädes tillgodose de exceptionella behoven.

Jag har, som sagdt, velat frambära dessa erinringar, och jag anhåller, herr talman, att detta mitt yttrande måtte få åtfölja motionen vid dess remitterande till det utskott, som kommer att behandla densamma.

Vidare yttrades ej. Ifrågavarande motion blef jemte herr Hazéns nu afgifna yttrande öfverlemnad till kammarens tillfälliga utskott n:o 1.

Härefter hänvisades herr *C. Lindhagens* å kammarens bord hvilande motion, n:o 167, till behandling af lagutskottet.

§ 5.

Föredrogos, men blefvo åter bordlagda statsutskottets utlåtanden n:is 41 och 42, bevillningsutskottets betänkanden n:is 27 och 28, lagutskottets memorial n:o 29, Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskotts utlåtande n:o 9 samt Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtanden n:is 10 och 11.

§ 6.

Afgåfvos följande nya motioner, nemligen af:

herr *P. Jönsson* i Färeköp, n:o 168, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete m. m.; och

herr *K. G. Karlsson* i Göteborg, n:o 169, om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående tillgodogörande af bränsletillgången i landets torfmossar.

De afgifna motionerna blefvo på begäran bordlagda.

§ 7.

Justerades protokollsutdrag.

§ 8.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *J. W. Bengtsson* i Häradsköp under fjorton dagar från och med den 31 innevarande månad.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 3 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.

Rättelse

i Andra Kammarens Protokoll N:o 21.

Sid. 36, rad. 22 uppfir. *står*: här vid Stockholms

läs: t. ex. vid Nässjö